

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKŪKÎ'L-MUSTAFÂ

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDİ İYÂZ (ö. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

24.Mayıs.2015, Pazar - Sayfa 1
(Dersler öğle namazından bir saat önce başlar)

Türkçe Tercüme & Şerhi
Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt) - Mayıs 2012
Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir
Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

Eser Hakkında

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek amacıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Ses kayıtları ve Ders notlarına

www.sifadersleri.com
adresinden ulaşabilirsiniz.

Not: Ses kayıtları 4. sayfadan itibaren başlıyor.

DERS KONUSU:

1. BÖLÜM: Yüceler Yücesi Cenâb-ı Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in Şân ve Şerefini Yüceltmesi

1. KISIM: Allah Teâlâ'nın, Resûl-i Ekrem'i Övmesi ve Onun Kendi Katındaki Şân ve Şerefini Açıklaması

5. FASIL: Allah Teâlâ'nın, Resulünün Değerini Göstermek İçin Kendi Varlığını Gösteren Bazı Delillere Yemin Etmesi

Arapça Kaynak sf. 77
Türkçe Tercüme, Cilt.1 - sf. 114

الثالث: قوله تعالى: ﴿وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى﴾؛ قال ابن إسحاق^(٤): أي
مَالِكَ فِي مَرْجِعِكَ عِنْدَ اللَّهِ أَعْظَمُ مِمَّا أَعْطَاكَ مِنْ كَرَامَةِ الدُّنْيَا.
وقال سهل: أي ما ادَّخَرْتُ^(٥) لَكَ مِنَ الشِّفَاعَةِ وَالْمَقَامِ الْمَحْمُودِ خَيْرٌ لَكَ
مِمَّا أُعْطَيْتَكَ فِي الدُّنْيَا.

Üçüncü İkrâm: “Senin için âhiret dünyadan hayırlıdır” demek, siyer ve megâzî âlimi İbni İshâk’a (v. 151/768) göre, “Allah Teâlâ’nın huzûruna çıktığın zaman O’nun yanında kazanacağın nimetler, dünyada sana verdiği nimetlerden çok daha büyük olacaktır” demektir.

Sûfî müfessir Sehl ibni Abdillâh et-Tüsterî’ye (v. 283/896) göre bu âyetin mânası şudur: “Âhirette sana vereceğim şefâat ve “Makâm-ı Mahmûd” gibi dereceler, dünyada sana verdiklerimden daha hayırlıdır.”

Makâm-ı Mahmûd, övgüye değer bir makam demek olup şu âyette geçmektedir: “Gecenin bir bölümünde uyanıp kalk, sadece sana mahsus olmak üzere teheccüd namazı kıl. Umulur ki böylece Rabbin seni Makâm-ı Mahmûd’a yükseltir.”¹ Makâm-ı Mahmûd, “Resûl-i Ekrem’in Şefâat ve Makâm-ı Mahmûd Özellikleri” bahsinde geniş bir şekilde ele alınacaktır. (bk. I, 450)

الرابع : قوله [تعالى]: ﴿ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ ﴾ .
وهذه آية جامعة لوجوه الكرامة ، وأنواع السعادة ، وشتات الإنعام في
الدارين ، والزيادة .
قال ابن إسحاق : يُرْضِيهِ بِالْفُلْجِ^(٦) في الدنيا ، والثواب في الآخرة .
وقيل : يُعْطِيهِ الْحَوْضَ وَالشِّفَاعَةَ .

٢٨ - وَرُوي عن بعض آل النبي ﷺ أنه قال : ليس آية في القرآن أَرْجَى
منها ، ولا يُرْضَى رسولُ الله ﷺ أَنْ يَدْخُلَ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِهِ النَّارَ^(١) .

Dördüncü İkrâm: “Rabbin sana öylesine verecek ki, sen hoşnut olacaksın” âyetidir. Bu âyet, Allah Teâlâ’nın Resûl-i Ekrem’e bu dünyada verdiği, âhirette va’dettiği çeşit çeşit ikrâmı, türlü türlü saâdeti, pek çok ihsânı fazlasıyla ihtivâ etmektedir.

Siyer ve megâzî âlimi İbni İshâk şöyle demiştir: Allah Teâlâ, Resûlünü dünyada zafere erdirmek, âhirette çokça sevap vermek sûretiyle hoşnut edecektir. Bazılarına göre ise Cenâb-ı Hak âhirette Peygamber Efendimiz’e Kevser Havuzu ve şefâat etme imkânı verecek ve onu böylece hoşnut edecektir.

Resûl-i Ekrem’in Ehl-i beyt’ine mensup birinin¹ şöyle dediği rivâyet edilmiştir: “Kur’ân-ı Kerîm’de ‘Rabbin sana öylesine verecek ki, sen hoşnut olacaksın’² âyetinden daha ümit verici bir âyet yoktur. Allah’ın Elçisi de ümmetinden bir kişinin bile Cehennem’e girmesine râzı olmaz.”

Kur’ân-ı Kerîm’de günahkâr olan mü’minlere ümit veren âyetlerden biri şudur:

“De ki: Ey günah işleyerek kendilerine yazık eden kullarım! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Hiç şüphesiz, O çok bağışlayan, çok merhamet edendir.”³

1. Bu zâtın Hz. Ali olduğu kaydedilmektedir (Ebû Nuaym el-İsfahânî, *Hilyetü'l-evliyâ*, III, 179). Aliyyü'l-Kârî ise onun Muhammed ibnü'l-Hanefiyye’nin oğlu Hasan olduğunu söylemektedir (Şerhu’s-Şifâ, I, 86).

2. Duhâ 93/5.

3. Zümer 39/53.

12-UIFAI_UERIF-HD-EKSIK-SERCAN- BASLANGIC

٢٨ - وَرُوي عن بعض آل النبي ﷺ أنه قال: ليس آيةٌ في القرآن أَرْجَى منها ، ولا يَرْضَى رسولُ الله ﷺ أنْ يَدْخُلَ أَحَدٌ من أُمَّته النارَ^(١).

الخامس: ما عدّه^(٢) تعالى عليه من نِعَمِهِ ، وَقَرَّره من آلائه قِبَلَه في بقية السورة؛ من هدايته إلى ما هَدَاهُ له ، أو هدايةِ الناسِ به على اختلاف التفاسير ، ولا مَالَ له؛ فأغناه الله^(٣) بما آتاه ، أو بما جَعَلَه في قَلْبِه من القناعة والغنى ، ويَتِيماً فَحَدِّبَ عليه^(٤) عُمُّه ، وآواه إليه .

وقيل: آواه إلى الله . وقيل: يتيماً: لا مِثَالَ^(٥) لك (١٠/ب) فأواك إليه .

Beşinci İkrâm: Allah Teâlâ, sûrenin geri kalan kısmında, Resûlüne başışladığı nimet ve ikrâmlardan gözle görülenleri ve görülmeyenleri sayıp dökmüştür. Özetle söyleyecek olursak:

“Sen hidâyeti ararken O sana yol göstermedi mi?” âyetiyle, Resûlullah hiçbir şey bilmezken, ona dinini öğrettiğini veya onun vasıtasıyla insanları doğru yola ilettiğini belirtmiştir (tefsirlerde bu hususta farklı görüşler vardır).

Allah Teâlâ: “Sen yoksulken O seni zengin etmedi mi?”⁴ âyetiyle, Resûlullah hiçbir şeye sahip değilken, ona verdiği maddî nimetlerle veya kalbine koyduğu kanaat duygusu ve gönül zenginliğiyle onu kimseye muhtaç etmediğini dile getirmiştir.

“Sen yetimken O seni barındırmadı mı?”⁵ âyetiyle de amcasının kalbine koyduğu şefkat duygusuyla onun kendisini himâye ettiğini ifâde etmiştir. Bu âyet şöyle de açıklanmıştır: Cenâb-ı Hakk’ın Resûl-i Ekrem’i yetim bırakması, onu bizzat himâye etmek istemesi sebebiyledir. Bu şu mânaya da gelir: “Seni emsâlsiz bir yetim olarak buldu ve Kendisi barındırdı.”

4. Duhâ 93/8.

5. Duhâ 93/8.

وقيل : المعنى : أَلَمْ يَجِدْكَ فَهَدَىٰ بِكَ ضَالًّا ، وَأَغْنَىٰ بِكَ عَائِلًا ، وَأَوَىٰ بِكَ
يَتِيمًا ، ذَكَرَهُ بِهَذِهِ الْمِنَّةِ ، وَأَنَّهُ - عَلَى الْمَعْلُومِ مِنَ التَّفْسِيرِ - لَمْ يُهْمَلْهُ فِي حَالِ
صَغَرِهِ ، وَعَيْلَتِهِ ^(٦) ، وَيُتِمُّهُ ، وَقَبَّلَ مَعْرِفَتَهُ بِهِ ، وَلَا وَدَّعَهُ ^(٧) ، وَلَا قَلَّاهُ ^(٨) ،
فَكَيْفَ بَعْدَ اخْتِصَاصِهِ وَاصْطِفَائِهِ !

Bu âyetlere şöyle mânalar da verilmiştir:

Allah Teâlâ seni bulup da, yolunu yitiren kavmini senin elinle doğru yola iletmedi mi?

Muhtaç durumda olanları senin vasıtanla zengin kılmadı mı?

Yetimleri senin himâyenle barındırmadı mı?

Allah Teâlâ, Resûl-i Ekrem'ine kendisine verdiği bu tür nimetleri hatırlatmaktadır. Yukarıdan beri açıklandığı üzere Cenâb-ı Hak, Resûl-i Ekrem'ini küçüklüğünde, yoksulluğunda, yetimliğinde ve daha Rabbini yeterince tanımadığı zamanlarda bile terketmemiş ve kendisine darılma-mışken; hiç Rabbinin onu üstün vasıflarla bezeyip Peygamber olarak seç-tikten sonra terk etmesi düşünülebilir mi?

السادس: أَمَرَهُ بِإِظْهَارِ نِعْمَتِهِ عَلَيْهِ ، وَشُكْرِهِ مَا شَرَّفَهُ بِهِ ^(٩) ، بِنَشْرِهِ ، وَإِشَادَةِ
ذِكْرِهِ بِقَوْلِهِ [تَعَالَى]: ﴿ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴾ [الضحى: ١١] ؛ فَإِنَّ مِنْ شُكْرِ
النِّعْمَةِ الْحَدِيثَ بِهَا ؛ وَهَذَا خَاصٌّ لَهُ ، عَامٌّ لِأُمَّتِهِ .

Altıncı İkrâm: Allah Teâlâ, “Rabbinin nimetini yâd et.”¹ âyetiyle, Resûlünün, kendisine verilen nimetleri sayıp dökmesini istemiş, Cenâb-ı Hakk’ın kendisini nelerle şereflendirdiğini başkalarına da söylemesini dilemiş ve Cenâb-ı Mevlâ’yı övmek sûretiyle O’na şükretmesini emretmiştir. Çünkü insanın sahip olduğu nimeti dile getirmesi, o nimeti verene şükretmesi demektir. Her ne kadar bu âyette “nimete şükretme” emri özellikle Peygamber Efendimiz’e verilmiş olsa bile, bu emir onun bütün ümmetine yöneliktir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: “Bana şükredin, sakın nimetlerimi unutup nankörlük etmeyin.”² İnsanlardan görülen bir iyiliğe teşekkür etmek de böyledir. Peygamber Efendimiz’in emrettiğine göre, birinden iyilik gören kimse, elinden geliyorsa o iyiliğe karşılık vermelidir; karşılık verecek maddî gücü yoksa ona duâ etmelidir.³ Çünkü insanlara teşekkür etmesini bilmeyen Allah’a da şükretmiş olmaz.⁴ Allah’a en çok şükredenler, insanlara en fazla teşekkür edenlerdir.⁵

1. Duhâ 93/8.

2. Bakara 2/152.

3. Ebû Dâvûd, Zekât 38. nr. 1672; Nesâî, Zekât 72, nr. 2566.

4. Tirmizî, Birr 35, nr. 1954, 1955.

5. Ahmed ibni Hanbel, Müsned, V, 212.

Yıldızın Battığı Zaman

Allah Teâlâ Necm sûresinde şöyle buyurmaktadır:

﴿وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ. مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ. وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ. إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ. عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ. ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ. وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ. ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى. فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ. فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ. مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ. أَفَتُمَارُونَهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ. وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ. عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ. عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ. إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ. مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ. لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى﴾

1. “And olsun yıldıza, battığı zaman.

2. Arkadaşınız ne saptı ne de şaşırды.

“Arkadaşınız” ifâdesiyle, “sizin aranızda bir ömür geçiren, dolayısıyla her hâlini yakından bildiğiniz Peygamberiniz” denilmektedir.

3. O kendi hevâ-hevesine göre de konuşmaz.

4. Onun söyledikleri kendisine vahyolunandan başka bir şey değildir.

5. Kendisine onu muazzam kuvvetlerin sahibi öğretti.

6. Ki o üstün bir akıl ve dirayete sahiptir. Peygamber’e gerçek hâliyle göründü.

7. O zaman ufku en uç noktasında idi.

8. Sonra indi, yaklaştı.

9. İki yay kadar oldu, hattâ daha da yakın.

Aynı oku atmak üzere üst üste konmuş iki yay kadar veya yayın iki ucu kadar yakın oldu.

10. O, kuluna vahyedeceği şeyi vahyetti.

11. Gözün gördüğünü kalp yalanlamadı.

12. Onun gördüğü şey hakkında şimdi siz onunla tartışacak mısınız?

13. And olsun ki onu başka bir inişinde de gördü:

14. Sidre-i Müntehâ'nın yanında.

15. Onun yanında da Me'vâ Cenneti vardır.

16. O vakit Sidre'yi kaplayan kaplıyordu.

Yer ve Gökler Rabbinin katından gelen Kur'an, bizim görmediğimiz, bilmediğimiz, büyüklüğünü ve güzelliğini hayal bile edemeyeceğimiz âlemleri, sanki bir mahallenin sokaklarını tarif edercesine anlatıyor, bize âdetâ gayb âlemlerinin haritasını çıkarıyor. Bu âyetlerde adları geçen mevki ve varlıkların neler olduğu konusunda birbirinden çok farklı rivâyetler gelmiş, farklı yorumlar yapılmıştır. Burada net olarak söylenebilecek bir şey varsa, o da şu olmalıdır: Miraç gibi, bizim bir gecelik bir mâcera gözüyle baktığımız bu esrârengiz yolculuk kimbilir kaç tane kâinât tarihini içinde barındırıyor! Âyetin tasvir ettiği şu muazzam varlık âlemi içinde bizim dünyamız ve çocuksu kavgalarımız ne kadar küçük düşüyor! Ve bu küçük dünya üzerindeki bir anlık ömrümüzden sonra gideceğimiz yerde bizi neler neler bekliyor!¹

17. Göz ne şaştı, ne de haddinden aştı.

Yukarıdan beri tasvir edilen hâdiseler içinde, Peygamberimizin gördüğü şeyin Allah olduğu yönünde de Cebrâil olduğu yönünde de rivâyet ve yorumlar vardır. Âyetlerin lâfızları ise her iki ihtimâle de elverişli bulunmaktadır.²

18. And olsun ki Rabbinin varlığını gösteren en büyük delillerden bir kısmını gördü."³

1. Kandemir, Zavalı, Şimşek, *Âyet ve Hadislerle Açıklamalı Kur'an-ı Kerim Meâli*, Necm 53/16. âyetin dipnotu.
2. Kandemir, Zavalı, Şimşek, *Âyet ve Hadislerle Açıklamalı Kur'an-ı Kerim Meâli*, Necm 53/17. âyetin dipnotu.
3. Necm 53/1-18.

اختلف المفسرون في قوله [تعالى]: ﴿وَالنَّجْمُ﴾ بأقوايل معروفة ، منها النّجم على ظاهره ، ومنها القرآن .

وعن جعفر بن محمد؛ أنه محمدٌ عليه السلام؛ وقال: هو قلبُ محمدٍ .

وعن جعفر بن محمد؛ أنه محمدٌ عليه السلام؛ وقال: هو قلبُ محمدٍ .
وقد قيل في قوله [تعالى]: ﴿وَالسَّمَاءَ وَالطَّارِقَ﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ﴿النَّجْمُ الثَّاقِبُ﴾ [الطارق: ١ - ٣] إن النجم هنا أيضاً محمد ﷺ؛ حكاه السُّلَمِيُّ .

“And olsun yıldıza” ifâdesi hakkında, bilindiği gibi, müfessirler farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Bu görüşlerden birine göre “necm”, açıkça görüldüğü üzere yıldız anlamındadır. Bir diğer anlayışa göre “necm” Kur’an demektir.

Yıldızın, Kur’an olduğu kabul edildiği takdirde bu âyetin mânası: “Nâzil olduğu zaman Kur’an’a yemin ederim ki” demektir. Çünkü Kur’ân-ı Kerîm parça parça (münecce-men) nâzil olmuştur.

Ca’fer-i Sâdık diye bilinen Ca’fer ibni Muhammed (v. 148/765) Muhammed aleyhisselâm olduğunu söylemiş, bir başka seferinde de “Muhammed aleyhisselâmın kalbi” anlamına geldiğini ifâde etmiştir.

O takdirde “ve’nneccmi izâ hevâ”¹ âyetinin mânası “And olsun Muhammed’in kalbi Rabbine meylettiği zaman” demektir.

Sûfî müfessir Ebû Abdurrahman es-Sülemî’nin² (v. 412/1021) nakline göre bazı âlimler:

﴿وَالسَّمَاءَ وَالطَّارِقَ. وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ. النَّجْمُ الثَّاقِبُ﴾

1. “And olsun göge ve Târik’a.
2. Târik’in ne olduğunu bilir misin?
3. O karanlıkları delip geçen yıldızdır.”³ âyetinde geçen “yıldız”ın da Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemi ifâde ettiğini söylemişlerdir.

1. Necm 53/1.

2. Ebû Abdurrahman es-Sülemî hakkında bilgi için bk. I, 80.

3. Târik 86/1-3.